

Riksdagspolitiker i debatt på Trygghetskamerans dag:

Enighet om behovet av ny katedral

Johan Pehrson (FP) är positiv till fler kameror för att öka tryggheten.

Säkerhetskameror kan både förebygga och medverka till upplärning av brott, men den befintliga katedralen är ålderdomlig och behöver en förändring. Så kan enigheten under den politiska debatten på Trygghetskamerans dag sammanfattas. I synen på kameror som trygghetsverktyg eller integritetshot visade dock debattörerna prov på skilda uppfattningar.

AV HENRIK PAULSSON

Den politiska debatten var höjdpunkten på Trygghetskamerans dag, som arrangerades av SecurityUser.se och Säkerhet för Näringsliv och Samhälle (SNOS) den 25 april på Clarion Hotel Stockholm.

Malou von Sivers ledde debatten, som huvudsakligen handlade om kamerornas trygghetskapande effekt och hurvida de utgör en risk mot den personliga integriteten. Med dessa grundläggande perspektiv diskuterades den pågående utredningen och förslaget kring en ny katedral som ska ersätta lagen om allmän kameraövervakning (LAK) och personuppgiftslagen (PuL) som länsstyrelserna respektive Datainspektionen är tillsynsmyndigheter för.

Johan Pehrson (FP) var den tydligaste förespråkaren för en utökad användning av säkerhetskameror i brottsutsatta mil-

jöer. Mot sig hade han framför allt Mehmet Kaplan (MP), som betonade att kameror i sig inte innebär trygghet. Övriga debattörer var Ulrika Karlsson (M) och Elin Lundgren (S).

Ålderdomligt regelverk

Johan Pehrson menade att det är viktigt att använda tillgänglig teknik för öka tryggheten i samhället. Han menade också att teknikutvecklingen i sig bidragit till möjligheter att skydda människors personliga integritet, då kamerors möjligheter att "se" vissa delar av ett område kan avgränsas på samma sätt som kamerans möjligheter att identifiera människor kan regleras. Johan Pehrson framhöll också att det är i det inspelade materialet som det potentiella hotet ligger och att det är där lagstiftningen bör ha sitt fokus. Framför allt, menade Pehrson, att den hårda regleringen av användning av

säkerhetskameror är märklig om man betänker alla i dag accepterade integritetsintrång.

– Vi har en ålderdomlig reglering och hela den integritetsdebatt som är med oss är väldigt mycket fokuserad på vad näringslivet kan övervaka och vad staten kan kontrollera. Men det finns mycket annat som kränker människors integritet i dag, och som är betydligt värre än att bli filmad i affären när man står och klämmer på en fläskfilé. Bilder från mobilkameror som läggs ut på nätet är ett avsevärt mycket större integritetshot.

Även Socialdemokraternas Elin Lundgren intog en positiv inställning till kameror och menade att de skapar trygghet, men framhöll också att det finns en integritetsproblematik.

– Det finns många tillfällen då kameror är bra, exempelvis vid högriskmatcher i fotboll.

Dick Malmund på Trygghetskamerans dag:

”Lagarna och beslutsfattarna hänger inte med”

Debattörerna – Malin Ricknäs, Länsstyrelsen i Stockholms län, Hans-Olof Lindblom, Datainspektionen, Annika Brändström, Stöldskyddsföreningen, Jan Strandevall, Swelarm, samt Dick Malmund, vice ordförande för tankesmedjan SNOS.

Datainspektionen och Länsstyrelsen i Stockholm debatterade med branschorganisationen Swelarm, Stöldskyddsföreningen och Säkerhet för Näringsliv och Samhälle på Trygghetskamerans dag den 25 april. Myndigheterna fick där stå till svars för den restriktiva hållning som ofta tillämpas vid tillståndsgivning för användande av säkerhetskameror.

AV HENRIK PAULSSON

Säkerhetskameror – integritetshot eller trygghetsverktyg? Så lød debattens tema som främst kom att handla om nuvarande lagstiftning och tillämpningen av densamma.

Länsstyrelserna runt om i landet är tillsynsmyndigheter för LAK (lagen om allmän

kameraövervakning) samtidigt som Datainspektionen sköter tillsynen av PuL (personuppgiftslagen). Båda två fick kritik för att ofta vara stelbenta i sina bedömningar av tillstånd till säkerhetskameror. Dick Malmund, från tankesmedjan Säkerhet för Näringsliv och Samhälle (SNOS), inledde

debatten med några exempel på bedömningar som, enligt honom, inte håller måttet.

– Anna Lindhs mördare greps med hjälp av en olaglig kamera som satt på NK. Hade den suttit på Åhléns hade den varit laglig. NK består av 130 enskilda handlare och räknas inte som ett varuhus. Åhléns å

andra sidan har en och samma ägare och räknas som varuhus. Är det logiskt och rimligt? undrade han.

– Banker i Sverige får fortfarande regelmässigt sätta upp kameror och filma alla delar i kontoren, även om de är kontantlösa. Det får däremot inte butiker som tar över bank- och

postverksamhet. Varför är det så? Lagarna och beslutsfattarna hänger inte med, och ibland känner jag att de inte vill ha en effektiv brottsutredning, fortsatte han.

Oprövat område

Debattledaren Malou von Sivers ställde en direkt fråga

– men olika syn på integritetsfrågan

Problemen uppstår när enskilda människor upplever kamerorna som en kränkning, sade hon.

Moderaternas Ulrika Karlsson kontrade och menade att man även bör vända på resonemanget kring kränkning av den personliga integriteten.

– Man måste också tänka på integriteten för de offer som finns i en brottsituation, exempelvis en butiksanställd som råkat ut för ett rån och som kräver att brottet klaras upp i

tiden att se och pröva varje kamera mot sina meriter eller förväntade meriter. Det går inte att säga nej eller ja till alla kameror. För Miljöpartiet är det väldigt viktigt att denna balans upprätthålls.

Kaplan påpekade också att han generellt sett anser att nuvarande lagstiftning och myndighetsutövning fungerar bra, men att det behövs småjusteringar. Dock har han uppmärksammat att det finns ett

som debatterades. Är det inte ett problem om skillnaden mellan dessa två blir allt för stor? undrade debattledaren Malou von Sivers.

– Min upplevelse är att de flesta inte är oroliga för kameror, snarare finns det ett tryck på att vi ska ha fler kameror, exempelvis i mörka tunnelgångar för att man är rädd för överfall, sade Ulrika Karlsson.

Elin Lundgren var inne på samma spår, och drog en parallell till den aktuella debatten om lagring av elektronisk data.

– När det gäller datalagringsdirektivet upplever jag att det är en väldigt liten grupp som skriker väldigt högt. Många är otroligt oroliga, men har ingen aning om hur det fungerar redan i dag. Matbutiker registrerar vad vi handlar, men det är inga stora diskussioner om det. Personnummersystemet gör att vi kan kolla väldigt många saker, men det är heller ingen stor fråga.

Även Johan Pehrson hade en tydlig inställning i frågan.

– När jag hamnar i debatter med människor som talar om Sverige som ett övervaknings-samhälle blir jag så otroligt upprörd. Anser man det har man tappat greppet, och det är att häna människor som lever i dikaturer att säga att vårt samhälle är ett övervakningssamhälle.

Han ville dock inte skylla på varken Datainspektionen eller länsstyrelserna.

– Det är fel på lagstiftningen, alltså oss politiker, primärt. Vi är för långsamma.

Ingen mirakellösning

Kaplan tog samtidigt den högljudda minoriteten i försvar.

– Det är en del av demokratin att lyssna på dem som är i minoritet. Sen går vi till val och då får väljarna rösta på vissa partier om de vill ha fler övervakningskameror, och på andra partier om de vill ha en mer balanserad syn.

– Där det behövs kameror ska de få finnas. I grunden vill vi inte något annat än trygghet, men att kameror i sig skulle innebära trygghet tror inte jag på. Som komplement, absolut, men de är inte den enda mirakellösningen, och vi politiker har att se till hela paletten av åtgärder, fortsatte han.

Avslutningsvis konstaterade både Johan Pehrson och Elin Lundgren att arbetet med kamerafrågor måste bli mer dynamiskt, annars är det stor risk för att lagen halkar efter på samma sätt som i dag.

– De stora integritetsfrågorna har vi framför oss. Det finns ingen hejd på vad man kan göra med teknik som inte är kameror,

sade Pehrson och exemplifierade med att nämna Facebook som vi tillåter äga information om våra privatliv.

– Teknikutvecklingen kommer tvinga oss att ta ställning till de här frågorna oftare. Allmänhetens behov och önskemål kan snabbt ta en annan väg än i dag, menade Elin Lundgren.

Malou von Sivers, moderator.

Mehmet Kaplan (MP).

Det är fel på lagstiftningen, alltså oss politiker, primärt. Vi är för långsamma.

JOHAN PEHRSON

efterhand. Vi anser att kameror är ett viktigt verktyg i kampen mot brott eftersom de både är brottsförebyggande och brottsutredande.

MP mindre positiva

Miljöpartiets Mehmet Kaplan var mest negativ till användandet av kameror, men även han kunde se fördelar med dem.

– Jag är för övervakningskameror när det finns en historisk negativ trend på ett ställe och när man faktiskt kan komma åt problem. Men det är en balansgång och det gäller hela

stort intresse för en lagändring som förenklar hanteringen av kameror.

– Det måste vi lyssna på, men samtidigt måste vi ta vårt ansvar som lagstiftare så att vi får ett gott samhälle där vi inte exempelvis byter ut personal på skolor mot kameror. Det är Miljöpartiet redo att betala för, även om kameror är billigare.

Skilda uppfattningar

Allmänhetens inställning till kameror och myndigheternas restriktiva hållning till användandet av dem var också något

till Hans-Olof Lindblom, chefsjurist på Datainspektionen, där hon undrade om myndigheterna gått för långt med att skydda den personliga integriteten.

– Nej, men det är ett ganska oprövat område. De regler vi rättar oss efter kom 2007, det är först nu vi fått något avgörande från Högsta förvaltningsdomstolen och fått fram en vägledande tillämpning. Samtidigt är vi den integritetsskyddande myndigheten i samhället och vi måste på något sätt testa var gränserna går, sade han.

Stöldsnyddsföreningens vd, Annika Brändström, reagerade direkt.

– Datainspektionen menar att varje kamera är ett intrång och en kränkning, men vi måste anpassa oss till den verklighet vi lever i. Ingen vill sitta i ett plan som bombas, och därför är vi beredda att göra kontroller på flygplatser. Det är kanske så att vi tyvärr måste acceptera att samhället har förändrats.

Brändström hänvisade också till en undersökning SSF gjort inom skolvärlden där man intervjuat både personal, elever och föräldrar. Resultaten visade på en enväldigt positiv syn på kameraövervakning, under förutsättning att det finns tydliga regler kring inspelat material.

Stora problem

Även Dick Malmlund ansåg att myndighetsutövningen är förvirrande och har fel fokus. Den restriktiva hållningen till säkerhetskameror och det faktum att det krävs ett starkt och tidigare bevisat behov av kameror innan man får sätta upp dem är ett stort problem, menade han.

– Som exempelvis arbetsgivare ska man enligt arbetsmiljölagen göra allt man kan för att medarbetarna inte ska komma till skada. Ändå ska man behöva säga till dem att de måste bli rånade tre gånger innan man får sätta upp kameror. Jag får inte ihop det, och det är någonting som inte stämmer.

– I alla andra brottsförebyggande sammanhang gör man saker innan olyckan är framme. Vi ser till att det inte börjar brinna, inte att det först ska brinna för att man ska kunna sätta upp sprinklers.

Hans-Olof Lindblom konstaterade att Datainspektionen inte ägnat så mycket tid åt kameraövervakning fram till för ett antal år sedan. Då ökade användningen, och myndigheten uppmärksammade att det fanns en brist på regelefterföljning.

– Bestämmelsen vi tillämpar säger att det är tillåtet att behandla personuppgifter på detta ostrukturerade sätt som det är när man kameraövervakar så länge man inte kränker den personliga integriteten, vilket kan vara svårt att avgöra. – Ett intrång är inte alltid kränkande, men det måste finnas ett påtagligt behov för att säga att det inte är kränkande, sade han.

Han påpekade också att Datainspektionens beslut måste

gå någon emot och sedan bli överklagade för att det ska utvecklas en praxis. Därför välkomnade han utmaningar av myndighetens beslut. Det gjorde även länsstyrelsens Malin Ricknäs. Dick Malmlund invände dock.

– Man säger genom sina beslut nej till brottsförebyggande åtgärder. Våra företagare ute i landet kan inte behöva fortsätta överklaga hela tiden, vi måste ha en förändring. Det är farligt att ha en lagstiftning vars budskap inte alls delas av allmänheten.

Viktigt med ny lag

Samtliga debattdeltagare delade åsikten att en lagförändring är av största vikt. Jan Strandevall menade dock att det finns stor risk att den nya lagen blir lika otydlig som de två nuvarande.

– Datainspektionens och länsstyrelsernas remissyttranden är oroande eftersom de inte är konkreta nog, och vi riskerar inte bara att inte få en bättre lagstiftning, utan rent av en likadan eller sämre.

Debatten avslutades med en diskussion om att den nya lagstiftningens fokus bör ligga på det inspelade materialet och inte kring var kamerorna sitter.

– Det måste vara oerhört tydligt vem som får titta, hur länge lagring får ske och vad som händer vid missbruk. Det ska inte finnas något utrymme för misstolkningar där, sade Annika Brändström.

Malin Ricknäs länsjurist på länsstyrelsen i Stockholm, replikerade:

– När det gäller bildmaterial är det väldigt tydligt i lagstiftningen redan i dag. Det får sparas i 30 dagar, inte lämnas ut till obehöriga och så vidare. Vi begär in uppgifter om hur materialet behandlas, och det tar vi med i tillståndsprovningen, menade hon.

Hans-Olof Lindblom fick sista ordet.

– Jag hoppas att lagen man skapar blir tydlig och att den kan vinna acceptans hos medborgarna. Den ska vara enkel att både förstå och tolka.